

7. Стефановская Т.А. Технологии обучения педагогики в ВУЗе : метод. пособ. / Т.А.Стефановская. – [2-е изд.]. – М. : Совершенство, 2000. – 272 с.
8. Фіногєєва Т.Є. Експериментальне дослідження ефективності самостійної роботи студентів з використанням системи пізнавальних завдань / Т.Є.Фіногєєва, Н.В.Карчевська // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: 36. наук. праць. – Х. Укр. інж.-пед. акад., 2010. – №28-29. – С. 142-148.
9. Фіногєєва Т. Є. Модель організації самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів з використанням системи пізнавальних завдань / Т.Є.Фіногєєва // Вісн. Луган. ун-ту імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 20 (231) : Пед. науки. Ч. 3 : За матеріалами V між нар. Наук.-практ. конф. „Ціннісні пріоритети освіти XXI: виклики освіти XXI століття”. – С. 145-150.

Анотація

У статті розглядається проблема вивчення педагогічних дисциплін майбутніми інженерами-педагогами. Здійснений аналіз ролі педагогічних дисциплін у змісті інженерно-педагогічної освіти, досліджено авторські методику викладу педагогічних дисциплін, запропоновано власну методику організації вивчення дисциплін педагогічного циклу.

Аннотация

В статье рассматривается проблема изучения педагогических дисциплин будущими инженерами-педагогами. Осуществлен анализ роли педагогических дисциплин в содержании инженерно-педагогического образования, исследовано авторские методики изложения педагогических дисциплин, предложено собственную методику организации изучения дисциплин педагогического цикла.

Summary

The article focuses on proving of studying the pedagogical disciplines of the future teacher-engineers. The analysis of the role of educational disciplines in engineering and content of teacher education, investigated own methods of presentation of pedagogical disciplines, offered his own method of organizing study subjects pedagogical cycle.

Ключові слова: педагогічні дисципліни, інженер-педагог, зміст освіти, авторські методики, дидактичні умови, модель організації, самостійна робота.

Ключевые слова: педагогические дисциплины, инженер-педагог, содержание образования, авторские методики, дидактические условия, модель организации, самостоятельная работа.

Key words: pedagogical discipline, teacher-engineers, the content of education, own methods, didactic conditions, the model organization, independent work.

Подано до редакції 09.10.13.

УДК 372.881.111.1 : 378.147

© 2013

Хмизова О.В.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В сучасних умовах прискорення інтеграційних і глобалізаційних процесів у світовому просторі та пов'язаних із ними соціальних трансформацій в українському суспільстві особливого значення набуває вдосконалення системи іншомовної підготовки фахівців економічних спеціальностей.

Динамічний розвиток світової спільноти, запровадження новітніх технологій у різні сфери людського життя вимагають від особистості постійного інтелектуального розвитку, комунікативних здібностей, самостійності та творчості у прийнятті рішень. Зважаючи на це, організація самостійної роботи студентів має відігравати основну роль у професійній підготовці майбутніх фахівців, розвитку їхніх здібностей і готовності до фахового самовдосконалення.

Реформування системи вищої освіти України характеризується тенденцією до скорочення аудиторних годин на вивчення окремих дисциплін, у тому числі й іноземних мов, та компенсації їх за рахунок позааудиторної, самостійної роботи (яка має бути не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу дисципліни) [1; 2]. Отже, викладачам необхідно застосовувати такі види, форми і методи організації самостійної роботи студентів, які сприяли б підвищенню ефективності навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Посилення значущості самостійної роботи привертає увагу вчених до її різних аспектів: сутності, ролі, видів, форм, дидактичних принципів і функцій у загальній системі підготовки майбутніх фахівців (Ю. Атаманчук, О. Василенко, О. Керекша, Т. Коноваленко, С. Кустовський, О. Лопутько, В. Луценко, Л. Онучак, Ю. Приходько, Н. Соопер, S. North, Н. Pillay, L. Painter); особистісної орієнтації самостійної роботи (Г. Адамів, В. Паламарчук, Г. Романова); плануванню самостійної роботи та розподілу часу на її виконання (І. Кобиляцький, І. Новик, С. Скидан, І. Шимко).

У дисертаційних дослідженнях останніх років увага приділяється організації самостійної роботи студентів з іноземної мови (В. Бебих, М. Гордієнко, Л. Іванова, М. Смірнова, Н. Ягельська), зокрема визначаються певні

типові ситуації спілкування фахівців економічних спеціальностей, що моделюють процес їхньої професійної комунікації в реальному житті, та відповідний мовний та мовленнєвий матеріал, необхідний для здійснення іншомовної комунікації в професійній сфері.

Аналіз вищезазначених наукових праць показує об'єктивні чинники, що зумовлюють підвищену увагу до проблем організації самостійної роботи студентів на сучасному етапі реформування вищої школи, а саме: орієнтація на суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідність підвищення рівня активності, самостійності та відповідальності студентів за здобуття професійно важливих компетенцій.

Незважаючи на наявні дослідження з питань організації самостійної роботи студентів у процесі навчання іноземних мов, у сучасній соціокультурній ситуації виокремлюються суперечності: між вимогами суспільства до рівня англомовної професійної компетентності сучасних фахівців та недостатнім рівнем її розвитку у випускників економічних спеціальностей (Н. Астаніна, Г. Бакаєва, В. Бебих); між сучасними освітніми парадигмами розвитку вищої економічної освіти, що ґрунтуються на ідеях самостійності, та невизначеністю механізмів їх реалізації (О. Керекша, С. Кустовський).

Усунення визначених суперечностей ми пов'язуємо зі створенням у навчально-виховному процесі умов, за яких студенти отримують можливість здійснювати самостійне засвоєння іноземної мови на достатньому для їх майбутньої професійної діяльності рівні.

Зауважимо, що у філософії поняття "умова" розглядається як те, від чого залежить щось інше, що сприяє наявності стану, процесу тощо [5]. Педагогічні умови є суттєвим компонентом педагогічного процесу, який включає в себе зміст, методи, організаційні форми навчання і виховання [4].

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є аналіз педагогічних умов організації самостійної роботи студентів економічних спеціальностей у процесі вивчення ділової англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження... Аналіз вищенаведених досліджень показує, що самостійна робота необхідна на всіх етапах навчання: як на етапі набуття нових знань, так і на етапах повторення, закріплення й використання їх на практиці.

Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності студентів, яка спрямована на досягнення окресленої дидактичної мети, виконується без безпосередньої участі викладача, але за його завданням у спеціально відведений для цього час [4].

Впровадження самостійної роботи у навчальний процес передбачає: ретельне планування і управління самостійною роботою студентів, зокрема визначення цілей і методів їх досягнення; наявність навчально-методичного забезпечення; надання консультацій студентам з питань організації самостійної роботи, ознайомлення зі способами і прийомами самостійної роботи; коригування, контроль і оцінювання результатів виконання самостійної роботи (тестові завдання, реферати тощо).

Для активізації самостійної роботи важливе значення має мотивація, розвиток якої повинен бути спрямований на формування позитивного ставлення до навчального матеріалу, навчально-пізнавальної діяльності та прагнення до самоосвіти.

Специфіка англомовної професійної підготовки передбачає, насамперед, відбір дидактичних матеріалів за фаховим спрямуванням, наприклад, автентичних текстів економічної тематики. Індивідуальна самостійна робота студентів з такими текстами передбачає не лише читання, переклад та реферування, а й самостійне укладання словника фахових термінів на основі лексики з тексту.

Оскільки сучасні підходи до вивчення ділової англійської мови вимагають ситуативно-орієнтованого оволодіння певними мовленнєвими компетенціями, викладачеві слід уважно ставитись до питання винесення на самостійне опрацювання певних тем чи набуття окремих умінь і навичок іншомовного професійного спілкування. Так, уміння розуміти комунікативні наміри та наслідки висловлювання, адекватно реагувати у конкретній комунікативній ситуації, розпізнавати суттєво важливу інформацію під час обговорень, дискусій, доповідей, лекцій, бесід, пов'язаних з навчанням і професією, бажано формувати у рамках аудиторних занять.

Проте, необхідно виділити низку професійних умінь, формування яких у процесі позааудиторної самостійної роботи майбутніх економістів є не лише доречним з точки зору ліміту аудиторних годин, а й ефективним з дидактичного та методичного погляду. Зокрема, це вміння розуміти автентичні тексти економічного змісту з підручників, газет, спеціалізованих журналів та Інтернет-видань, знаходити та розпізнавати актуальну інформацію у вказаних джерелах, реферувати іншомовні джерела професійного змісту, викладати власні думки у письмовій формі. Інформаційні технології допоможуть майбутнім економістам, наприклад, зробити економічний аналіз ринків збуту, провести маркетингове дослідження, прийняти оптимальне рішення в комерційній сфері з урахуванням різних аспектів співробітництва із закордонними партнерами тощо.

У самостійній роботі доцільно використовувати активні методи розвитку пізнавальної та мовленнєвої діяльності студентів. Зокрема, метод проектів, сутність якого полягає у спільному виконанні студентами навчальних проектів, тобто самостійно запланованих дій, що спрямовані на досягнення певних результатів з

метою успішного вивчення англійської мови і ділової культури, формування іншомовної комунікативної компетентності [3, с. 81]. Проект розробляється і реалізується у чотири етапи: 1) підготовчий (пошук проблеми, відбір і формулювання теми, збір інформації); 2) виконавчий (складання проекту, його обговорення); 3) презентаційний (використання мультимедійної чи іншого виду презентації); 4) підсумковий (пов'язаний з його реалізацією). Викладач надає консультативну допомогу виконавцям, оцінюючи їх успіхи за якістю виконаних частин завдання. Координація роботи залежить від учасників проекту. Студент має можливість реально оцінити свій внесок у загальну справу, усвідомити відповідальність за кінцевий результат. Отже, метод проектів сприяє реалізації суб'єкт-суб'єктного характеру навчання, підвищує мотивацію вивчення іноземної мови та продуктивність навчальної роботи.

Викладач здійснює контроль за самостійною роботою студентів протягом всього часу вивчення навчальної дисципліни, дотримуючись вимог об'єктивності перевірки та оцінки, систематичності, гласності та всебічності.

Важливим є питання вироблення критеріїв оцінювання самостійних навчальних завдань. Наприклад, оцінка написання ділового листа, здійснюється з урахуванням: досягнення комунікативної мети; дотримання жанрової структури ділового листа; правильного вживання словосполучень і мовленнєвих кліше, характерних для ділового листування; правильного вживання професійної лексики; зв'язності і логічності викладу; граматичної правильності.

Самостійна робота студентів з ділової англійської мови також містить індивідуальні навчально-дослідні завдання, метою яких є послідовне вивчення і поглиблення певної проблеми під керівництвом викладача. Для успішної реалізації індивідуальної форми дослідницької організації самостійної роботи необхідно дотримуватися наступних вимог: формування у студента умінь проведення наукового дослідження; варіативності запропонованих для вивчення проблем за рівнем складності та характером їх виконання; створення ситуації успіху і свободи вибору навчальних завдань; систематичності контролю за виконанням завдань та вчасного надання допомоги.

Висновки... Отже, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що основними педагогічними умовами успішної організації самостійної роботи студентів економічних спеціальностей у вивченні ділової англійської мови є: активізація позитивної мотивації іншомовного навчання; оптимальне визначення обсягів навчальних завдань для самостійної роботи; поєднання завдань репродуктивного, конструктивного, евристичного і дослідницького характеру для розвитку вмінь аудіювання, мовлення, читання, письма; врахування особливостей самостійної роботи студентів залежно від рівня володіння англійською мовою; вироблення критеріїв оцінювання самостійної роботи студентів; поєднання традиційних методів з використанням нових педагогічних та інформаційних технологій навчання.

Основними завданнями викладача в організації самостійної діяльності студентів з ділової англійської мови є планування (визначення обсягу системи завдань із вказівкою джерел для опрацювання, розробка методичних рекомендацій, складання графіка звіту студентів про виконання завдань), мотивація студентів (створення ситуації успіху), керівництво (проведення консультацій) і контроль (перевірка та оцінка роботи студентів).

Перспективи подальших пошуків ми вбачаємо в розробці сучасних засобів активізації самостійної роботи студентів, поєднанні традиційних методів навчально-виховного процесу з використанням нових педагогічних та інформаційних технологій навчання, побудові й впровадженні моделі організації самостійної роботи майбутніх економістів у процесі фахової англійської підготовки.

Література

1. Атаманчук Ю. Стан організації самостійної роботи студентів ВНЗ / Ю. Атаманчук // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 46-48.
2. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібник / за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль : Богдан, 2004. – 384 с.
3. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык : [пособие для учителей] / Н.Ф. Коряковцева. – М. : АРКТИ, 2002. – 254 с.
4. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б.М. Бим-Бад ; редкол. : М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др. – М. : Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
5. Философский энциклопедический словарь / [ред.-сост. Е.Б. Губенский]. – М. : ИНФРА, 1999. – 576 с.

Анотація

У статті аналізується вітчизняний і зарубіжний досвід пошуку методів і форм самостійної роботи студентів з метою ефективного оволодіння іноземною мовою. Визначаються педагогічні умови організації самостійної роботи студентів економічних спеціальностей у процесі вивчення ділової англійської мови.

Аннотация

В статье анализируется отечественный и зарубежный опыт поиска методов и форм самостоятельной работы студентов с целью эффективного освоения иностранных языков. Рассматриваются педагогические условия организации самостоятельной работы в процессе изучения делового английского языка студентами экономических специальностей.

Summary

The domestic and foreign experience of search of methods and forms of students' independent work in the effective Business English learning are analyzed the article. The pedagogical conditions of independent work in the process of Business English learning by students of economics are considered.

Ключові слова: самостійна робота, організація самостійної роботи, педагогічні умови організації самостійної роботи.

Ключевые слова: самостоятельная работа, организация самостоятельной работы, педагогические условия организации самостоятельной работы.

Key words: independent work, organization of independent work, the pedagogical conditions of independent work' organization.

Подано до редакції 15.10.13.

УДК 378.6:37(477.83-25):37.017.4

© 2013

Цюра С.Б., Мицишин І.Я.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ В УНІВЕРСИТЕТІ: УМОВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Вагомість освітніх трансформацій та викликів, негнучкість системи підготовки майбутнього вчителя в Україні, невідповідність її змін темпам змін сучасного інноваційного освітнього простору є найбільш очевидною, якщо аналізувати той спектр підготовки, який повинен забезпечувати розвиток особистого професійного досвіду студента.

За своєю суттю особистісно-орієнтовані технології освіти і навчання є спрямованими на суб'єктно-суб'єктний процес навчання, ставлять завдання актуалізувати, підтримати і розвинути суб'єктний досвід студента, спрямувати його пізнавальний потенціал лінією і логікою навчального предмета і відповідної професійної сфери. В українській вищій школі функціонують напрями професійної підготовки з співвідношенням практичної і теоретичної складових на користь першої (наприклад, у медичній освіті), чим стабільно обумовлюють розвиток особистого досвіду майбутнього професіонала. Однак, щодо майбутнього вчителя, то уже традиційно склалося так, що значний обсяг його професійної підготовки реалізується шляхом засвоєння ним досвіду професійної діяльності як теорії.

Особливо актуальною є окреслена проблема щодо практики організації підготовки вчителя у класичному університеті, де пріоритет наукової спрямованості підготовки студента і високого теоретичного рівня викладання спонтанно організовує характерний для класичної моделі університету маргіналізм навчальної сфери формування вмінь і навиків – необхідної основи для подальшого розвитку професійного вчительського та викладацького досвіду.

Професійна підготовка вчителя в університеті на початок ХХІ століття стала звичним явищем для європейського освітнього простору. Акцентування уваги на якості освіти спонукає науковців і практиків до переосмислення спрямованості, завдань і якості підготовки вчителя, особливостей розвитку і формування його професійної кваліфікованості уже в умовах навчання у вищому навчальному закладі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Аналіз теоретичних джерел виявив, що услід за Дж. Дьюї з його концепцією прагматичної освіти, базову модель особистісно-орієнтованої освіти як досвідного навчання запропонував американський психолог Д. Колб.

Не абсолютизуючи і не вважаючи досвідне навчання єдиним методичним інструментарієм вищої школи науковці різних країн розробили низку відповідних методик, які на рівні цілісної технології успішно функціонують у практиці роботи шкіл, або наявні у рамках науково-практичних течій, що організаційно діють як мережеве навчання. Найбільш відомі у світовій практиці технології досвідного навчання розробили:

✓ Д. Колб – циклічна модель процесу: навчання складається з чотирьох фаз: конкретний досвід, рефлексивне спостереження, абстрактна концептуалізація, активне експериментування;

✓ С. Френсіс – спіральна модель навчання на основі структури циклічної моделі Д. Колба з переддомінантним стилем навчання, що виражається перевагою на кожній із фаз когнітивного, емоційного або поведінкового компонента активності студента з одночасним їх поєднанням; набуття досвіду розгортається кожного разу як цілісна структура на основі практики гештаттерапії;

✓ Х. Ікехар – сім фаз циклу навчання сприймання (спостереження), усвідомлення (висунення гіпотез), мобілізація (спонування, стимули), діяльність (експеримент), контакт (реальна практика), задоволеність (є розуміння), відстороненість (рефлексія процесу і результату);

✓ П. Мазані.

Досвідне навчання дорослих відбувається шляхом організації тренінгових і практичних занять, при незначному обсязі науково перенасиченої інформації. Із тих технологій досвідного навчання, що організаційно діють як мережеве навчання найбільш цікавими теоретично є технології навчання дією Р. Ріванса та П. Сенге. Організаційно вони створені для системи групового навчання, однак у Р. Ріванса навчальна діяльність сфокусована на підвищенні компетентності і розвитку досвіду людини, а П. Сенге реалізовує ті ж цілі щодо досвіду групи, організації, між групової взаємодії і співпраці.